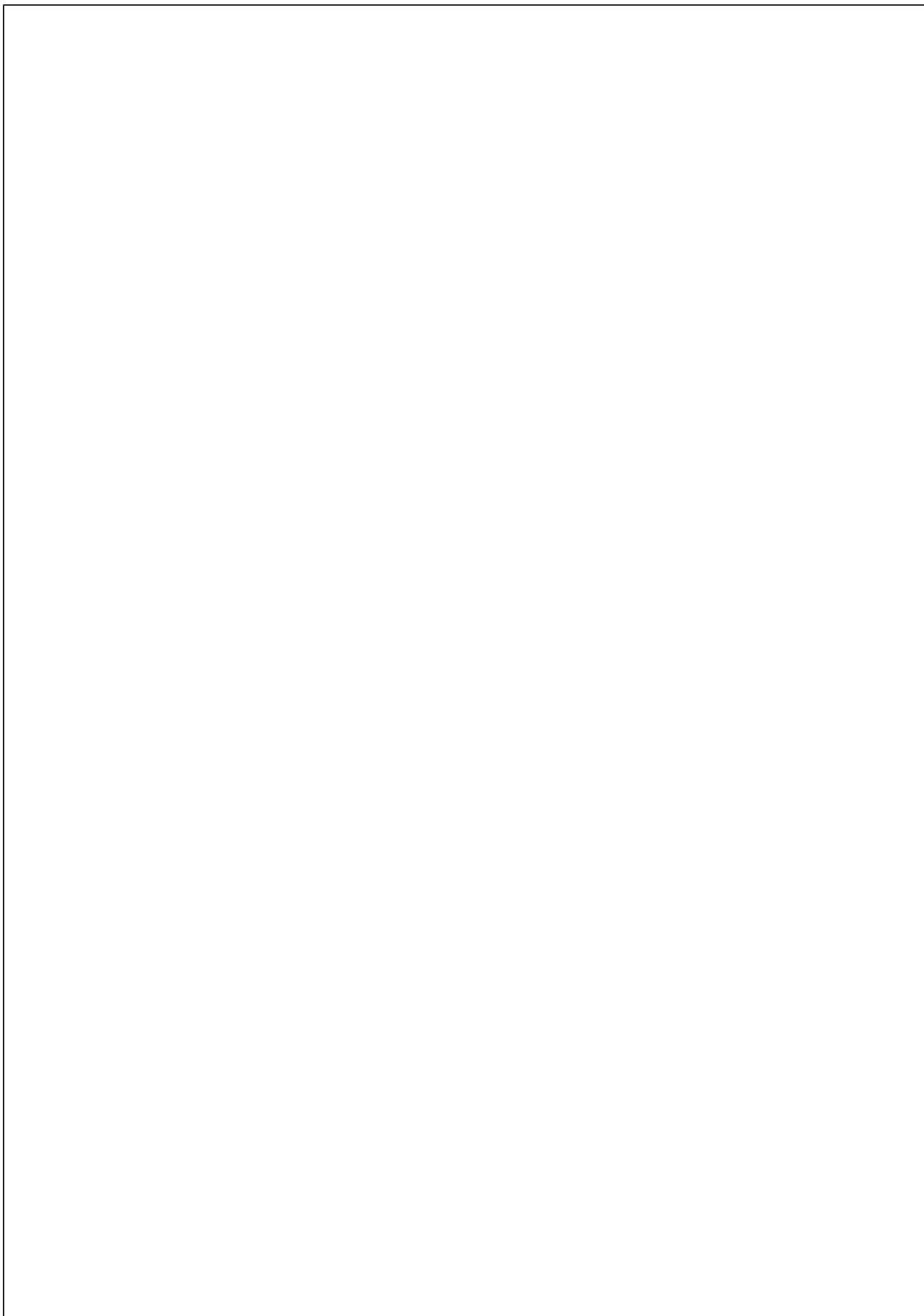

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/187449,Pawel-Nowik-Henryk-Urbanowicz-ps-Zabawa.html>
26.02.2026, 22:55

Paweł Nowik: Henryk Urbanowicz ps. Zabawa

Z pozoru wiadomo bardzo dużo, a jednak zbyt mało, by można było zidentyfikować żołnierza Armii Krajowej, którego stalinowski sąd we Wrocławiu skazał na karę śmierci. Trudność wynika też stąd, że Henryk Urbanowicz posługiwał się fałszywym nazwiskiem. Opuścił Wilno jako Henryk Domański. Czy inne dane również zostały zmienione? Trudno dziś dociec prawdy.

20.04.2026

[Zbrodnie komunistyczne](#)

Niewątpliwie dokumenty wystawione przez wileńską „Legalizację” były bardzo mocne. Ich autentyczność została podważona dopiero w 1948 roku, gdy skazano Urbanowicza na karę śmierci. W ostatnim liście prosił znajomą, by ta przekazała informację o swojej sytuacji mieszkającej w Wilnie matce. Przyznał się też, że naprawdę urodził się w 1926 roku, a nie jak – wszędzie wcześniej podawał – w 1921.

Po rozstrzelaniu pochowany został na wrocławskich Osobowicach. Jest wielce prawdopodobne, że miejsce pochówku odnalazł zespół prof. Krzysztofa Szwagrzyka. Aby potwierdzić tożsamość poszukiwanego żołnierza jest konieczne porównanie materiału DNA wyprofilowanego ze szczątków z materiałem genetycznym pobranym od członków możliwie bliskiej rodziny.

Partyzancki szlak

Henryk Urbanowicz, s. Kazimierza i Heleny zd. Paszkiewicz najprawdopodobniej urodził się w Wilnie 20 kwietnia 1926 roku. Jego ojciec z zawodu był zecerem, matka zajmowała się domem. W życiorysie podał, że po ukończeniu w 1935 roku siedmioletniej szkoły powszechnej, zdał egzamin i został przyjęty do Państwowego Gimnazjum im. Króla Zygmunta Augusta w Wilnie, które ukończył zdając w 1939 roku małą maturę. Ten zapis wzbudza wiele wątpliwości. W 1935 roku Henryk był zbyt młody, by przyjęto go do gimnazjum. Wojna miała przerwać jego edukację. Podobnie jak ojciec podjął pracę w drukarni. Po ataku III Rzeszy na Związek Radziecki został zwolniony z pracy. By nie stracić środków do życia najął się jako robotnik fizyczny. Jednocześnie od 1942 roku wznowił naukę na tajnych kompletach. Dużą maturę miał zdać w maju 1943 roku.

Urbanowicz był harcerzem słynnej „Czarnej Trzynastki”¹. W czasie wojny używał pseudonimu „Szczaw”. W marcu 1944 roku w Wilnie uczestniczył w kursie harcmistrzów. Z akt Wojskowego Sądu Rejonowego we Wrocławiu wynika, że do 3. Brygady AK „Szczerbca”, wstąpił w czerwcu 1944 roku. Służył w plutonie Mieczysława Zajewskiego „Turbacza”, gdzie pełnił funkcję zastępcy drużynowego w stopniu kaprała.

Od stycznia 1945 roku do połowy maja przebywał w oddziale leśnym „Dzika”. Jak wielu kolegów z konspiracji, by uniknąć aresztowania, starał się przedostać do pojałtańskiej Polski. Z wileńskiej komórki legalizacyjnej AK otrzymał kartę ewakuacyjną na fałszywe nazwisko Henryk Domański (s. Kazimierza i Heleny zd. Paszkiewicz, ur. 20.04.1921 w Wilnie).

► [Czytaj więcej na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Zbrodnie komunistyczne

Artykuł